

# Khuyết Danh

## Con Chim Sẻ

Một ngày vừa lên bên ngoài khung cửa. Bình minh. Mùa xuân. Nắng nhẹ lung linh trên những giọt lá xanh non.

Rời bàn viết, Nhà Sư đi lần về phía cửa sổ. Muôn hoa nở đầy vườn. Nhà Sư vươn vai đón nhận làn thanh khí mát mẻ của đất trời mà cảm nghe một hòa điệu mệnh mông, chan hòa với vạn vật.

- Bạch Thầy, bạch Thầy...

Tiếng gọi ngập ngừng từ bên ngoài vọng vào. Nhà Sư quay lại:

- Liễu Minh đây à? Có chuyện gì vậy con?

Liễu Minh mở nhẹ cánh cửa:

- Sau giờ công phu khuya đến giờ, chẳng hay Thầy bận rộn điều gì mà không ngồi thiền theo lệ thường?

Nhà Sư mỉm cười dịu dàng:

- Con thấy Thầy chong đèn rồi bảo Thầy "bận rộn" đó à?

- Con... con...

Nhà Sư cất giọng từ ái:

- Con ạ! Đọc sách, xem kinh không phải là bận rộn; viết truyện, viết sách không phải là bận rộn. Cho chí lao động suốt ngày, làm việc để kiếm thêm sản khoai, rau cải cũng không phải là bận rộn. Trái lại, có kẻ công việc chẳng làm ra đầu ra đuôi, bỏ mớ chuyện này, bỏ phé chuyện kia, lảng xãng, loay hoay... mà bận rộn suốt cả cuộc đời! Hai trường hợp ấy khác nhau ra sao con có hiểu không? Khác nhau ở cái "Tâm" con có biết không?

- Dạ, con đâu có dám nghĩ là tâm Thầy bận rộn... Con chỉ hỏi chừng sức khỏe của Thầy!

Nhà Sư ôn tồn:

- Con thấy đó, Thầy làm việc nơi bàn viết mỗi ngày năm, sáu tiếng; lao động chân tay hai, ba tiếng; công phu hành thiền hai hoặc ba thời; còn tập thể dục, yoga, thái cực quyền... nữa. Ôn Phật cho Thầy được sức khỏe nên chẳng bao giờ uống thuốc Tây, thuốc Nam, thuốc Bắc; thể mà rất ít ốm bệnh, vài ba năm chỉ nhưc đầu, sổ mũi sơ sơ vài ba ngày... vậy thì còn đòi hỏi gì nữa hử con?

Liễu Minh cúi đầu. Nhà Sư khẽ vỗ lên vai chú:

- Mà cho dù sức khỏe có sa sút, có ốm đau này nọ cũng là chuyện thường tình. Có thân ắt có bệnh. Minh muốn thân này không bệnh là đi ngược lại với sự vận hành tự nhiên của nhiên giới. Vậy là không được. Vậy là dục vọng. Người hiểu Đạo phải sống theo Pháp, thuận Pháp.

- Dạ, con đã hiểu.

- Còn nữa, đây là chưa nói cái chí hướng, cái chí nguyện. Đức Bồ Tát thí thân cứu hồ dữ, cắt thịt mình cho chim ăn, hy sinh cái thân vì hạnh phúc cho phần đông. Chúng ta là kẻ xuất gia, cái thân này chỉ tạm mượn mà tu hành. Lại nữa, xuất gia là ý chí tối thượng, là Ba La Mật; như mũi tên kia đã đặt trên dây cung, như hành trang nọ đã chuẩn bị sẵn với con thiên lý mã; vậy chỉ còn là sự tinh tiến, quyết tâm lên đường nữa thôi. Có sá gì cái thân này hử con?

Liễu Minh gục gặc đầu ra về lãnh hội được bài học, chú nói:

- Thế ra cái thân này chỉ dùng để mà thể nghiệm Đạo lớn?

Nhà Sư cười:

- Đúng, nhưng không cần nói đao to búa lớn như vậy. Giới nơi thân có ba, có ba là nói theo pháp học chứ thật ra là hàng chục. Không phải chỉ có sát, đạo, dâm... mà tất thấy những vọng động của thân, những lắc lư, ưỡn ẹo, tay dầm chân đá nữa! Mỗi lần xin giới con đều có đọc: "Con xin vâng giữ điều học..." Điều học gì? Phải học bài giác ngộ ở đó!

Nhà Sư tự nghĩ: "Đơn giản vậy mà không dễ gì nó lãnh hội hết đâu, nhưng chỉ cần cái gợi ý, gợi ý đúng hướng nó sẽ tư duy đúng hướng."

\*

Lát sau, Nhà Sư ân cần nắm tay Liễu Minh đi về hướng chánh điện. Mùi hoa huệ trắng tỏa hương thơm tinh khiết phảng phất trong không gian

- Con chim sẻ, bạch Thầy! Con chim sẻ hồi hôm vẫn còn!

Theo hướng tay chỉ của Liễu Minh, Nhà Sư thấy phía trên bệ thờ, một con chim sẻ đang kêu chiêm chiếp, vươn vai ưỡn cánh vô tư...

Nhà Sư nói:

- Con chim kia có vẻ vô tư, thoải mái con nhỉ! Đường như đó là những giây phút vô tư hạnh phúc, bình yên của nó.

- Vâng, quả có vậy.

Trầm ngâm giây lâu, Nhà Sư hỏi:

- Con có thể cho Thầy biết rằng, là cái hạnh phúc, bình yên kia có chân thật không? Hay là ẩn sau cái hạnh phúc, bình yên ấy là những sợ hãi, những lo âu?

Vùng trán đầy thông minh của Liễu Minh chợt cau lại. Nhà Sư biết là mình đã đặt một câu hỏi vượt quá sức của chú. Vừa định tìm cách khơi dẫn thì con chim sẻ vừa cất cánh bay lên khung cửa gương phía trên cao. Chim vì thấy có người, định tìm lối thoát nhưng cũng bị dội ngược trở lại. Đã mấy lần chim lập lại mãi cái nỗ lực vô vọng ấy.

Liễu Minh chợt reo lên:

- Con tìm ra câu trả lời rồi! Hạnh phúc, bình yên kia chẳng phải là cái chân thật, chỉ là cái tạm thời. Bạch Thầy, vì quê hương nó không phải là ở đây, mà ở bên ngoài cửa gương, nơi bầu trời mênh mông, cao rộng...

Nhà Sư nhè nhẹ gật đầu:

- Con đã nghĩ đúng. Ôi! Nếu cái nghỉ ngơi tạm thời kia mà được gọi là hạnh phúc, bình yên thì hạnh phúc, bình yên của đời người mới ngắn ngủi, mới đáng mỉa mai làm sao, con nhỉ! Thụ hưởng được tí chút hạnh phúc, bình yên để rồi phải đối đầu với mọi nỗi lo âu, sợ hãi. Thụ hưởng được tí chút hạnh phúc, bình yên để rồi nhận ra rằng mình đang bị vây bủa trong bốn bức tường cao!

Liễu Minh con! Hãy nhìn thêm sự đau khổ đã rã rời trên đôi cánh của chim. Con hãy nhìn để biết, để thấy và để cứu!

Trên cao, chim vẫn lảo liêng, ngơ ngác, bay ngược, bay xuôi; vẫn lập đi, lập lại mãi cái động tác quen thuộc: lao vào liền bị dội ra!

Như đã không còn chịu đựng nổi cái đau khổ của chim, Liễu Minh hốt hoảng:

- Hãy cứu, bạch Thầy, hãy cứu nó!

Vừa nói, Liễu Minh vừa chạy tới, chạy lui đầy thương yêu và lo lắng; nhưng khoảng cách giữa người đến chim quá xa, chẳng thể làm gì được. Chú vỗ tay, chú đập thùng, chú hét, chú la... Tất cả đều vô ích. Nỗ lực của chú chỉ làm cho chim hốt hoảng, sợ hãi thêm mà thôi.

Nhà Sư cũng thương yêu chim nhưng bình tĩnh hơn. Nhà Sư đưa mắt nhìn quanh, quan sát và suy nghĩ biện pháp, rồi nói:

- Con chạy ra sau vườn, nơi chỗ cây sàla, lấy ngay cây sào vào đây.

Khi đã có cây sào, Nhà Sư lấy tấm vải rách cột lên đầu sào. Chỉ cho Liễu Minh thấy lỗ hổng thông gió ở đầu hồi chánh điện, Nhà Sư bảo chú xua chim vào hướng ấy.

Quả nhiên, theo cách làm như vậy, lát sau, chim sẻ được cứu thoát ra ngoài.

Liễu Minh thở một hơi dài nhẹ nhõm:

- Nếu không có Thầy thì con chỉ làm cho nó thêm sợ hãi. Con quả là thiếu trí.

- Con đã tỏ ra đầy lo lắng, thương yêu khi chim bị nạn, như vậy là có lòng từ bi. Nhưng nếu thiếu trí, thì từ bi kia sẽ rơi vào những tình cảm suốt mướt, bá vớ, đôi khi không hữu ích gì cho cuộc đời này; lại làm cho cuộc đời này thêm rối loạn, như chim đã rối loạn. Thiếu Trí con sẽ chạy tới, chạy lui mãi giữa thế gian, thương người, thương đời nhưng không biết làm sao mà cứu!

Thấm thía bài học, Liễu Minh rung rung như chực sa nước mắt.

Nhà Sư bước tới điện thờ, tự tay đốt đèn cầy, thắp hương, xông trầm với tư thái chậm rãi, cẩn trọng, trang nghiêm. Rồi Nhà Sư nói:

- Con hãy đến đánh lễ Phật - nhìn Liễu Minh đánh lễ, Nhà Sư tiếp - đánh lễ một cách định tĩnh, buông xả cả thân lẫn tâm! Ngay giây phút đánh lễ thì bản ngã, kiêu căng, tham sân, sầu muộn... thấy đều phải được buông xuống hết. Đánh lễ là giải thoát thân, giải thoát tâm, giải thoát trí đầy con ạ! Thôi được, xong rồi, bây giờ con hãy ngồi xếp bằng theo thế liên hoa và nhắm mắt lại.

Thấy Liễu Minh làm y lời, Nhà Sư nói:

- Những tạp niệm đã lắng xuống rồi, bây giờ hãy làm cho tâm con được trong sáng và lớn rộng hơn. Con có nghe rõ đấy không?

- Dạ nghe rõ.
- Con có thấy bầu trời trong xanh và cao rộng chưa?
- Dạ thấy rồi.
- Bây giờ con hãy "tưởng" con là bầu trời, không một tư niệm nào; một bầu trời rộng lớn, vô biên, trong sáng, không hề có một đám mây nào gọn! - chăm chú nhìn Liễu Minh, lát sau Nhà Sư tiếp - Vậy là tốt, hãy cứ để tâm như vậy chừng năm, mười phút.

Cuộc đối thoại chìm trong yên lặng. Trầm, hương mệnh mang tỏa khói, những sợi nhỏ lẳng đặng uốn mình xuyên qua những tia nắng bình minh rồi tan hòa mất hút giữa thình không. Vài tiếng động bên ngoài cũng chợt như xa vắng. Thời gian và không gian đọng lại trong vũng sáng lưu ly... nơi cái giây phút hư không, vô nhiễm. Tất cả đều là hư không, vô nhiễm!

Nhà Sư "đánh thức" Liễu Minh:

- Thôi, đủ rồi con!

Liễu Minh mở mắt ra.

- Tâm hồn con bình yên rồi đấy chứ!

- Dạ vâng.

- Cái hư không vô nhiễm kia không phải là Niết Bàn nhưng là chỗ "tạm thời nghỉ ngơi" của chúng ta! Chỗ "tạm cư" ấy nó nhẹ nhàng hơn, yên ổn hơn tất cả những cái gọi là hạnh phúc giữa cuộc đời này. Khi nào phiền muộn con hãy đến đó mà nghỉ ngơi nhé! Con chưa thiền quán được thì tạm thời lấy cái "tưởng" hư không vô nhiễm ấy mà làm nơi an trú...

- Dạ, con nghe rõ.

- Còn nữa! Thầy phải cần lặp lại rằng, cái chỗ nghỉ ngơi của con chim sẽ là không yên ổn, chỗ nghỉ ngơi vừa rồi yên ổn hơn, nhưng nó chưa phải là mục đích phạm hạnh của chúng ta. Bài học của con chim sẽ không phải chỉ có chừng đó, con hãy chiêm nghiệm thêm. Nhớ nhé!

\*

Buổi tối, sau giờ tụng kinh, Nhà Sư hỏi:

- Từ chuyện chim sẽ hồi sáng, con học thêm được bài học gì, nói cho thầy nghe thử xem?

Liễu Minh vòng tay:

- Con suy nghĩ kỹ rồi, bạch thầy! Thuở mới vào chùa, con tưởng đời sống tu sĩ nhàn hạ, thanh thoi. Nhưng con đã lầm, sự nhàn hạ, thanh thoi ấy dễ phát sanh những thụ hưởng ích kỷ, biếng nhác. Vậy con chính là con chim sẽ ấy và Thầy là người dẫn lối đưa đường cho con ánh sáng để thấy rõ mình hơn.

- Rất tốt. Vậy còn bài học gì nữa?

- Thầy đưa con đến chỗ hư không vô nhiễm mà Thầy còn nói đó là chỗ nghỉ ngơi tạm thời. Bởi chính ngay nơi chỗ nghỉ ngơi ấy cũng dễ phát sanh thụ hưởng, ích kỷ, vị ngã. Con đã hiểu như vậy, là bài học thứ hai, không biết có sai lầm chăng, bạch Thầy?

- Không sai đâu! Còn bài học nào nữa hử con?

- Bây giờ, chim sẽ không còn là con nữa mà chim sẽ là hình ảnh của chúng sanh vạn loài. Vì vô minh, vì ái dục, chúng sanh cứ mãi mê trong hạnh phúc tạm bợ thế tình, những thỏa mãn ngũ dục phù du. Khi nhìn lại thì xung quanh đã bị vây bủa bít bùng, không còn tìm thấy lối ra. Đâu đâu cũng là bóng đêm. Đâu đâu cũng là tử sinh và nước mắt. Bạch Thầy, đây là bài học thứ ba.

Nhà sư mỉm cười:

- Khá lắm! Nhưng dường như con muốn nói gì đó nữa?

- Dạ đúng thế. Con còn muốn ví von rằng, tấm gương mỏng và trong bên cửa sổ cao kia được ví như màn vô minh. Vì trong và mỏng quá nên chúng sanh không biết đấy là vô minh. Nhưng vô minh dầu mỏng, dầu dày cũng rất khó thấy. Đối với kẻ trí, ít nghiệp chướng thì nó rất mỏng. Đối với người ngu, nhiều nghiệp chướng thì nó chắc hẳn phải dày. Nhưng, đập vỡ được nó ra thì bên kia là vùng trời giải thoát!

- Lành thay! - Nhà Sư tán thán- con còn muốn nói gì nữa không?

- Bạch Thầy, hồi sáng, nhờ cây sào của Thầy, con mới đưa chim ra được bầu trời tự do. Cây sào ấy được ví như là giáo pháp, nói gọn và gần hơn nó chính là Bát Chánh Đạo. Chỉ có Bát Chánh Đạo mới đưa được chúng sanh từ nơi lo âu, sợ hãi, phiền muộn đến nơi giải thoát an vui!

- Hay lắm!

- Bạch Thầy - Liễu Minh say sưa nói - Phải xua, phải đuổi, phải đánh, phải đập những con chim sẽ đàn độn, ngu muội! Phải tát vào mặt, phải quất vào lưng những con chim sẽ ngủ mê, hưởng thụ, biếng nhác! Phải làm cho chúng tỉnh dậy, phải làm cho chúng ra đi, cho chúng bay, cho chúng thoát. Phải giúp đỡ cho chúng sanh bằng mọi phương tiện có thể được. Bây giờ không còn là thứ từ bi thụ động, tiêu cực, nước

mắt sụt mướt... mà phải là bão để cuốn phăng, phải là lửa để đốt cháy... cho chúng sanh tỉnh giấc mộng trường! Và ngay chính bản thân con, con chim sẻ ngu muội, cũng phải biết thủ tiêu cái hèn mọn của tự ngã, sự nghỉ ngơi tạm thời... để lên đường, để ra đi...

Nói ra đi như vậy, nhưng con chưa dám nghĩ là để thành tựu điều gì, mà chỉ là đáp đền hồng ân Tam Bảo, đáp đền ân Thầy Tổ, đàn-na thí chủ và tình nghĩa đệ huynh. Và nhất là để khỏi hổ thẹn với chính mình!

Nhà Sư ân cần nắm tay Liễu Minh đứng dậy:

- Đây là những suy nghĩ chân chính, đáng khen. Chà! Một con chim sẻ vừa ngu muội đó mà bây giờ đã trở nên thông minh rồi! Thầy hài lòng lắm, con biết không?

Liễu Minh nở nụ cười sung sướng còn tươi đẹp hơn mùa xuân bên ngoài

Tam Bảo Tự - Đà Nẵng

1977